

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ Ηβραδωνή

Ο εβδομαδιαίος σελιδοδείκτης

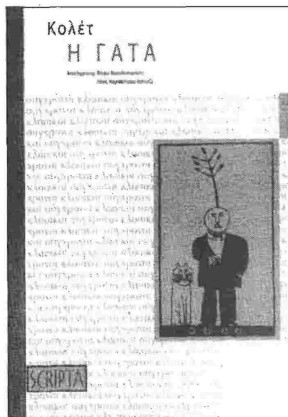
Τα δύο φύλα θα πεθάνουν χωριστά;

Ο Νίτσε επηρεασμένος από τις εμπειρίες του απεφάνθη ότι «τα δύο φύλα θα πεθάνουν χωριστά». Η περίφημη Κολέτ στη «Γάτα» (εκδόσεις Scripta) σχεδόν παραπέμπει, αν και με λογοτεχνική μετροπάθεια, στον Νίτσε αλλά και στην εμπειρία της με τον πρώτο από τους τρεις συζύγους της, τον Henry Gauthier-Villars, κατά κόρον Willy. Ο W. ήταν συγγραφέας λαϊκών μυθιστορημάτων και αυτός που εισήγαγε την Κολέτ στον κόσμο της λογοτεχνίας και της μουσικής. Όμως είχε ερωμένη τη Marie-Louise Servat, σύζυγο του Emile Cohl, με την οποία έκανε ένα γιο. Η ζήλια της Κολέτ παραπέμπει στη ζήλια της μυθιστορηματικής Καμίγ, η οποία είναι σύζυγος του Αλαίν, του ανόμοιου και παραχαϊδεμένου νεαρού «μοναχογιού», που είναι εγκλωβισμένος στο πρωτοερωτικό στάδιο και ακολούθως

Ο Γιώργος Χ. Παπασωτηρίου επιλέγει το βιβλίο της εβδομάδας

στο στάδιο του καθρέφτη, ερωτευμένος κυριολεκτικά με τη γάτα του, ξεχωριστές είναι η αλήθεια ράτσας, της Σάχα! Η Σάχα είναι η Μαρί-Λουίζ, εκλεκτής όντως ράτσας, ενώ η Καμίγ είναι η Κολέτ που αδυνατεί να «νικήσει» την αντίηλό της και να επικρατήσει. Μόνο ένα αρσενικό θα μπορούσε να έχει την ανωμαλία να είναι ερωτευμένο μ' ένα ζώο, με μία γάτα, η οποία αντιμετωπίζεται από τον Αλαίν (και τη συγγραφέα) με ανθρωπομορφικά χαρακτηριστικά! Η Καμίγ-Κολέτ περιγράφεται με την αποκλειστικά γυναικεία της ανηθικότητα, δηλαδή με την ανηθικότητα μιας αντισυμβατικής και αντισυναινετικής γυναίκας, μιας γυναίκας που θα κάνει ομοφυλοφιλικές σχέσεις, μιας γυναίκας που θα τιμηθεί από τη Γαλλία αλλά και θα αποκηρυχθεί από την Καθολική Εκκλησία, που δεν επέτρεπε τη θηροσκευτική κηδεία της (γύ' αυτό έγινε «εθνική», δηλαδή πολιτική). Συγχρόνως, υπάρχουν και οι κοινωνικές καταβολές, το κορίτσι είναι ο καρπός μιας ανερχόμενης τάξης, ενώ το αγόρι μιας παρακμαστικής τάξης. Αγνωστό αν εν προκειμένω «τα στεγνωτήρια» ανήκουν στην ανερχόμενη τάξη, ενώ οι

μετοχές σε μία παρακμασμένη ή, αν η συγγραφέας αναφέρεται αλληγορικά, στο ανερχόμενο φύλο, του θήλεως, αυτό που αρνείται να είναι μία πειθηνία γάτα απέναντι στον άντρα-αφέντη.

Γιατί, επί της ουσίας, η προσπάθεια της Καμίγ να σκοτώσει (να δολοφονήσει για την ακρίβεια) τη Σάχα δεν είναι παρά η προσπάθεια να εξαλειφθεί η πλευρά της γυναίκας-ζώο, της γυναίκας-κατοικίδιο, της γυναίκας-γάτα. Η Καμίγ-Κολέτ, συνεπώς, πριν αντιμετωπίσει το αρσενικό, τον σύζυγο, είχε πρώτα να αντι-

μετωπίσει τον εαυτό της. Λέξεις-κλειδιά, πολιτιστικά κλειδιά, όπως η «φωλιά» και άλλα, που τη διαμόρφωσαν και τη φυλάκιζαν σ' έναν ορισμένο ρόλο, εντοπίζονται για να αποτιναχθούν. Από την άλλη υπήρχε το αρσενικό, όχι γενικά αλλά συγκεκριμένα, το αρσενικό-μοναχογιός που δενόταν «με όλα όσα δεν είχε μοιραστεί ποτέ του, ούτε διεκδικήσει...», το αρσενικό-νόμισσος που στεκόταν μπροστά στον καθρέφτη απολαμβάνοντας «το χρώμα των ματιών του, γκριζοπράσινο ανάμεσα σε σκούρες βλεφαρίδες». Εκείνος που την κάθε μέρα την «ένιωθε Κυριακή». Αλλά και η παράρρηση του αρσενικού για τη γάτα-Σάχα: «Μικρό μου πούμα! Πολυστατημένη μου γάτα! Ύψιστο δημιούργημα! Πώς θα ζήσεις αν χωρίσουμε; Θέλεις να πάμε οι δυο μας σε μοναστήρι; Θέλεις...». Κι ακόμα οι φοβεροί χαρακτηρισμοί για τη γάτα και την «αίλουρη αρχοντιά» της, την «απεριόριστη ανυπεροβουσία της», τους άβουλους τρόπους της, τις «ομοιοτήτες της με την ανθρώπινη ελίτ...». Να και ο ελιτισμός. Μόνο η ανθρώπινη ελίτ μπορεί να κατανοήσει μια γάτα, ένα ζώο σαν τη Σάχα! Η Κολέτ σαρκάζει τη γατίσια πλευρά της γυναίκας αλλά και την αντρική πλευρά που αρνείται σ' αυτή τη ζωήθη θηλυκή πλευρά. Γι' αυτό μια γυναίκα που δεν είναι πειθηνία γάτα είναι ασύμβατη με τον άντρα Αλαίν. Αλλά κι όταν υπάρχει ασυμβατότητα, μια ορισμένη «ερωτική διασκέδαση» και ηδονή σπρώχνει τις μέρες αλλά με-

χρι ένα ορισμένο όριο, καθώς γίνεται μια «συνήθεια εριστική». Εδώ η Κολέτ μιλάει για «την έχθρα του άντρα για τη γυναίκα». Όμως μιλάοντας για μια τέτοια έχθρα νομιμοποιεί την έχθρα της γυναίκας αλλά και το ψέμα. Στην πραγματικότητα, όταν η συγγραφέας βάζει στο στόμα του αρσενικού το «Αυτή παχαίνει κάνοντας έρωτα... παχαίνει από μένα» ουσιαστικά περιγράφει τον πρωτοερωτισμό του. Αλλά αυτό δεν είναι μόνο μία αρσενική αλλά και μία θηλυκή παθογένεια, μια παθογένεια συνυφασμένη με τον νεωτερικό εγωτισμό (ατομικισμό), που δεν μοιράζεται τίποτα, ούτε το σπέρμα ούτε τα κόπρανα του.

Τελικά η λύση ενός ασύμβατου γάμου είναι το διαζύγιο. Ο νέος θα επιστρέψει στην αγκαλιά της μαμάς και της γάτας του και η νέα θα πάρει το αυτοκίνητο και θα φύγει προς την ελευθερία. Και οι δύο δεν βιώνουν βαθιά απολύτως τίποτα. Τα πάντα είναι παράσταση και ρόλοι. «Μου κλέβει την παράσταση» λέει ο Αλαίν, ενώ «εκείνη διατηρούσε το ύψος της, τη θεατρική της μεγαλοπρέπεια». Όλα ένα θέατρο, μια προσποίηση. Γι' αυτό η ζωή αργότερα θα γίνει κάτι χειρότερο κι από το θέατρο, μια προσομοίωση ζωής. Μιας ζωής όπου κάνουν ότι ζούμε, ότι ερωτευόμαστε, ότι πολιτευόμαστε, ότι αγωνιζόμαστε, ότι... Τελικά, τα δύο φύλα θα πεθάνουν χωριστά και θα επιβεβαιωθεί ο Νίτσε;

ΖΑΚ ΑΤΑΛΙ
«Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ»
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Το βιβλίο αναφέρεται στις πολλαπλές μορφές με τις οποίες εμφανίζεται ο έρωτας, ο οποίος ερμηνεύεται ως έχουν ως συνειδητό και ασυνειδητό στόχο τη «διαίωση του είδους». Σημειώνεται για την ακρίβεια ότι «εδώ και πάνω από τέσσερα δισεκατομμύρια χρόνια, η ιστορία της ζωής ακολουθεί μια μονάχα διαδρομή, τη διαδρομή της ίδιας της της διαίωσης». Και επίσης «χρησιμοποιεί μια μονάχα τακτική, την τακτική της βιοποικιλίας. Την ίδια άποψη για τη διαίωση του είδους και μάλιστα ως του υπέρτατου και ίσως του μοναδικού νοήματος της ζωής έχει διατυπώσει και ο ποιητής Τζιόκομο Λεοπάρντι. Στο βιβλίο σημειώνεται ότι «η συνειδητή των δύο φύλων είναι εφήμερη, τυχαία, λειτουργική». Αλλά από τη στιγμή που τα δύο φύλα εκτιμούν ότι μπορούν να ανταλλάξουν πολύ περισσότερα πράγματα από τα γονίδια, τότε «γεννιούνται ο σεβασμός, το ενδιαφέρον, η ανταλλαγή, η τρυφερότητα, ο έρωτας». Εάν όμως στόχος του έρωτα αλλά και εφόσον νόημα της ζωής είναι η διαίωση του είδους, τότε η γυναίκα, η μητέρα έχει την πρωτοκαθεδρία έναντι του άντρα κομιστή. Στο βιβλίο αναφέρεται όλη η εξέλιξη των σχέσεων των δύο φύλων, ξεκινώντας μάλιστα από τα ζώα και εξηγώντας τις διάφορες μορφές όπως η πολυγυνία, η πολυανδρία κλ.π. Ένα βιβλίο που αξίζει να διαβαστεί.

Ηβραδωνή

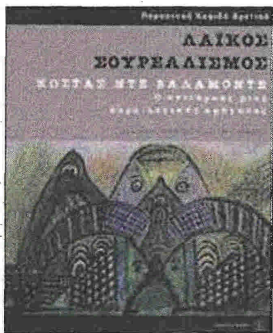
Είδος: Εφημερίδα / Κύρια
Ημερομηνία: Σάββατο, 09-01-2010
Σελίδα: 19,20,21,22 (2 από 4)
Μέγεθος: 3656 cm²
Μέση κυκλοφορία: 2040
Επικοινωνία εντύπου: (210) 2113.600-29

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Επιμέλεια Ιωάννα Αντ. Κολοδού
e-mail: yo-ko@otenet.gr

«Λαϊκός Σουρεαλισμός. Κώστας ντε Βαλαμόντε - Ο αντίφωνος μιας παραλογικής αφήγησης». Είναι ο τίτλος του πρόσφατου βιβλίου της Παρασκευής Κοψιδά-Βρεττού, η οποία αποφασίζει αυτή τη φορά να καταδυθεί στα βαθιά σκοτεινά νερά μιας ιδιόζουσας όσο και σαραχτικής ιδιοφυΐας. Λευκαδίτισσα η πολυπράγμων συγγραφέας και διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών, με μια αυξημένη ευαισθησία για την κοινωνική και λαογραφική έρευνα (τις οποίες υπηρετση και διακονεί ακόμα με πάθος) δεν μπορούσε παρά να στραφεί σχεδόν με εμβάθεια προς το έργο και τη ζωή του Λευκαδίτη Κώστα ντε Βαλα-

μόντε (γνωστό με το όνομα Κόμη ντε Βαλαμόντε). Ένας ερευνητής-φιλόσοφος; Ένας υπερεταλάντοχος καλλιτέχνης; Ένας λαϊκός σουρεαλιστής; Ένας αυτοφυής ντανταϊστής; Διαβάζοντας το βιβλίο της Παρασκευής Κοψιδά-Βρεττού παρατηρούμε πως ήταν όλα αυτά μαζί μέσα σε ένα γοητευτικό ανεπανάληπτο σύμπλεγμα. Έτσι κι αλλιώς, έξω από τα όρια αυτού που θεωρείται λογικό και πολιτισμικά ορθό. Το εν λόγω βιβλίο προλογίζει ο Νάνος Βαλαωρίτης, ο οποίος αναφέρει μεταξύ άλλων:

«Το ταλέντο του (εικαστικού Βαλαμόντε) είναι εκπληκτικό, όπως και η επινοητικότητα της φαντασίας του. Ανήκε πράγματι στους ζωγράφους μέντιουμ, που ενδιέφεραν τόσο τον Αντρέ Μπρετόν και που ήθελε να τους πολιτογραφήσει στο Υπερρεαλιστικό του Πάνθεον, παρά την επιμονή του καλλιτεχνικού κατεστημένου να τους εξορίζει εις τον εξώτερον χώρο των "αυτοδιδάκτων". Αξίζει να του γίνει μια αναδρομική έκθεση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη. Είναι μο-

ναδική περίπτωση.

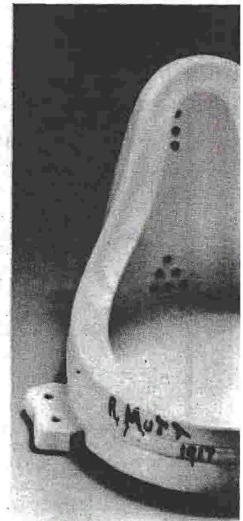
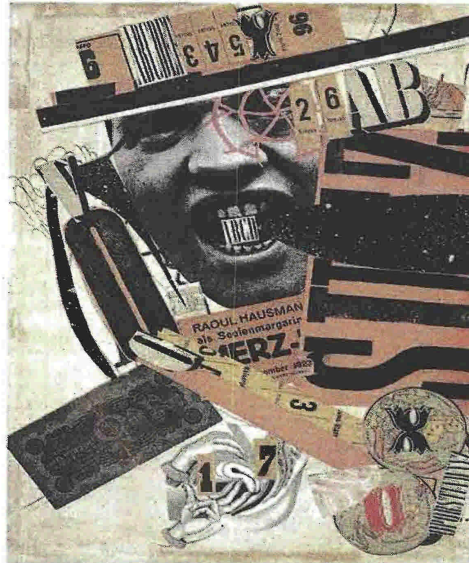
Το βιβλίο της Παρασκευής Κοψιδά-Βρεττού είναι -εκτός των άλλων- γεμάτο από θαυμάσιες σηνές και πληροφορίες για την ατμόσφαιρα της Λευκάδας της εποχής του Βαλαμόντε! Το συσταίνω ένθερμα και με κάποια έκπληξη που δεν είχα πάρει είδηση πιο νωρίς το ποιητικά εκρηκτικό αυτό λευκαδίτικο φαινόμενο».

Την έκδοση αυτή προσυπογράφει ο ομότιμος καθηγητής της Λαογραφίας Μ.Γ. Μερκαλής, ο οποίος σημειώνει: «Ένας στην τέχνη του και τη ζωή του φύσει σουρεαλιστής έζησε και έδρασε στη Λευκάδα... Η συγγραφέας, εξαιρετική φιλόλογος αλλά και με την ανθρωπολογικά διευρυμένη θέαση της, εξετάζει το άλογο και το παράλογο της καλλιτεχνικής και καθημερινής δραστηριότητας του Βαλαμόντε, όχι μόνο στο φιλολογικό επίπεδο (σε αναφορά προς τα ευρωπαϊκά κινήματα του παραλόγου), αλλά και εντάσσοντάς το στο χώρο του λαϊκού πολιτισμού, όπου επίσης ανιχνεύουμε κοινά στοιχεία παραλόγου, διαφορετικής βέβαια λειτουργίας, μέσα σε ένα άλλο, διαφορετικό σύστημα σκέψης και ζωής».

«Ένα έργο συναρπαστικά πρωτότυπο, αφηγηματικό και δοκιμακό ταυτόχρονα, που μετακινεί και διευρύνει τις γνωστές οριοθετήσεις του σουρεαλιστικού κινήματος προς τη μοναδική εμπειρία μιας λαϊκής του εκφοράς», γράφει η Ιουστίνη Φραγκούλη στο προσωπικό της blog για το βιβλίο της Παρασκευής Κοψιδά-Βρεττού. «Η δοκιμαχία χαρτογράφηση του διανοητικού και καλλιτεχνικού σύμπαντος του Κώστα ντε Βαλαμόντε, μαζί με τη θεατρικότητα της κοινωνικότητάς του, αποτελεί τον καρβύλα μιας μυθιστορικής αφήγησης, όπου σε μια τυχαία παραλληλία εμπειριών και εκφράσεων συγχωνεύεται ο ακαδημαϊσμός της ντανταϊστής και σουρεαλιστικής σκέψης των μεγάλων πρωτευσουσών της Ευρώπης με την απέραντη ατομικότητα της γεωγραφικά μόνον πεπερασμένης ατομικότητας. Μια καινούρια σύνθεση και ανάγνωση της αντικοινοπομορφικής έκφρασης του παραλόγου, ανάμεσα στο σουρεαλισμό, την art brut, την τέχνη των ναίφ και τη νοσηματοδοτημένη συμβολική τους χειρονομία, σύνθεση, τελικά, ποιητικά δραματική, της έλλογης ανθρωπίνης μοναξιάς.

Και πρωταγωνιστής σε μια πορεία υπέρβασής της μέσω της παραλογικής δημιουργίας, ο Κώστας ντε Βαλαμόντε (για τους ασχολούμενους με τη γεωγραφία, από τη Λευκάδα), μέτερος στην πραγματολογία της μικρόνης και πληκτικής κανονικότητάς, θα αναζητήσει το καταστοικό της "Εταιρείας Ανακαλύψεως Ανοτέρων

Στο «μυαλό» ε

Ανθρώπων» για να κλείσει οριστικά την πόρτα "στη λαογραφία των τόπων που κρύβουν την προνομίωχο πνευματικότητα της φύσεως". Το έργο, μοναδικό ανάγνωσμα, διανοητική και αισθητική εμπειρία, για τους αντισυμβατικούς αλλά και τους "έμφρονες" αναγνώστες.

Ένα πρωτότυπο βιβλίο σε μια καταπληκτική έκδοση της Fagottobooks, ήλθε να ταρακουνήσει τα πολιτιστικά νερά της Λευκάδας, προβάλλοντας τον ιδιότυπο σουρεαλισμό ενός Λευκαδίτη αυτοσχέδιου ποιητή, φιλόσοφου και εικαστικού καλλιτέχνη. Ο Κώστας ντε Βαλαμόντε, ιδιαίτερος, ελκυστικός και ανατρεπτικός στους μεταπολεμικούς καιρούς της Λευκάδας έγινε αντικείμενο μελέτης από τη δόκτορα της φιλολογίας Βιβή Κοψιδά-Βρεττού που χάρισε στη λογοτεχνία μια βαθιά και πολυδιάστατη μελέτη για το λαϊκό προσωπικό σουρεαλισμό ενός ανδρός. Το εν λόγω βιβλίο προλογίζει ένας από τους κύριους Έλληνες εκφραστές του υπερρεαλισμού, ο ποιητής Νάνος Βαλαωρίτης, επικυρώνοντας τούτη τη συγκριτική θεώρηση της συγγραφέως. «Τη δρα Βιβή-Κοψιδά Βρεττού τη γυναίκα μακρόθεν ως φιλόλογη και διακεκριμένη γυναίκα στα Λευκαδίτικα Γράμματα μέσα από την πολυ-

ποίκιλη και σημαντική σπουδή της σε διάφορους χώρους της διανοήσης του τόπου μας. Ωστόσο, η ψυχή μου κλείδωσε στους τόνους και τους ρυθμούς της δικής της, όταν δέχθηκε να γίνει συνοδοιπόρος μου στην "Πεταλούδα της Ζωής μας" και αργότερα στο μυθιστόρημά μου "Ψηλά Τακούνια Για Πάντα". Εκεί ανακάλυψα μια άλλη γυναίκα, παθιασμένη κυριολεκτικά με την τοπική λογιόσυνή μας (όπως ίδια την αποκαλεί) στις διάφορες εκφράσεις της, μια επιστήμονα που υφαίνει τις εργασίες της πάνω στην ντόπια καλλιτεχνική παραγωγή με στημόνι την τετράγωνη μεθοδολογική της γνώση και υπάδι τη λυγική της προσέγγιση.

Αυτό το βιβλίο για τον Κώστα ντε Βαλαμόντε περιέχει το ιδανικό πάντρεμα των δύο κόσμων της δρας Βιβής Κοψιδά-Βρεττού, που προσεγγίζει το αντικείμενο της έρευνάς της με τον απόλυτο σεβασμό του υποκειμένου μιας παραλογικής αφήγησης και τέχνης.

Κανείς δεν υποπετυδιόταν πως η αυτόκλητη ανακήρυξη του Κώστα Βαλαμόντε σε σουρεαλιστή ποιητή και ζωγράφο από τη δεκαετία του '60 θα γίνονταν μερικές δεκαετίες αργότερα αντικείμενο μιας επιστημονικής ανάλυσης και επαγωγής του υπερρεαλιστικού κινήματος στη λαϊκή ανι-έκ-

Το εν λόγω βιβλίο προλογίζει ο Νάνος Βαλαωρίτης, ο οποίος αναφέρει μεταξύ άλλων: «Το ταλέντο του Βαλαμόντε είναι εκπληκτικό, όπως και η επινοητικότητα της φαντασίας του. Ανήκε πράγματι στους ζωγράφους μέντιουμ, που ενδιέφεραν τόσο τον Αντρέ Μπρετόν και που ήθελε να τους πολιτογραφήσει στο Υπερρεαλιστικό του Πάνθεον, παρά την επιμονή του καλλιτεχνικού κατεστημένου να τους εξορίζει εις τον εξώτερον χώρο των "αυτοδιδάκτων". Αξίζει να του γίνει μια αναδρομική έκθεση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη. Είναι μο-

νός αντι-ήρωα

**Βλίο
νάνος
ο οποίος
ξέρυ άλλων:
ου (εικαστικού
ναι
πως και
ητα της
υ. Ανήκε
ς ζωγράφος
ενδιέφεραν
έ Μπρετόν
: να τους
ει στο
κό του
ά την επιμονή
ικού
να τους
ν εξώτερον
υτοδιόκτων”.
γίνει μια
κθεση, Αθήνα-
Είναι
ίπτωση.»**

φραση ενός ανθρώπου, που οι Λευκάδιοι εκλάμβαναν ως γραφικό τύπο, προκαλούντα θυμιά στην ομίγυρη τους.

Δεν επιδιώκω να σταθώ στα επιμέρους, αλλά στο σύνολο αυτού του έργου που έρχεται να φωτίσει μέσα από τη χρωστική αναρχία του σουρρεαλισμού την προσωπική πάλη ενός λαϊκού αντιήρωα, προικισμένου με μοναδικά χαρίσματα. Όπως σωστά υπαινίσσεται σε όλο το βιβλίο της η δρ Βιβή Κοψιδά-Βρεττού, ο Κώστας Βαλαμώντες πλασμένος με έμφυτες αρετές (δυνατή σκέψη, λυρικό λόγο, μουσική και εικαστική δεξιότητα) αλλά καταδικασμένος στην έλλειψη επισημονικού υποβάθρου, αναζητεί διέξοδο στον ακράτητο καλπασμό του νου και της αυτοσαρκαστικής του τάσης. Έτσι δημιουργεί ένα δικό του πεδίο οπτικής, το οποίο ονομάζει προσωπικό σουρρεαλισμό, μια και το παράλογο κυριαρχεί με μια ανώμαλη μορφολογία, όχι ως υπερκέρρασμα του λογικού, αλλά ως αντιπρόταση στη συμβατική λογικότητα του ανθρώπινου περιγυρου.

Η δρ Βιβή Κοψιδά-Βρεττού στο πρώτο μέρος του πονημάτος της αναλύει με ζωντανή και χρωμάδη γραφή το κίνημα του ντανταϊσμού και του σουρρεαλισμού στις ευρωπαϊκές πρωτεύ-

ουσες παραλέποντας στον Ούγκο Μπόλ, τον Αντρέ Μπρετόν, τον Ανρί Μπρεξόν, τον Γκιγιόμ Απολιναίρ και όσους μεγάλους προσπάθησαν να ακροβατήσουν στα όρια του παραλόγου, σπάζοντας τις αλυσιδές της κορυφομορφικής σκέψης και τέχνης καθώς σύμφωνα με το μανιφέστο “Σουρρεαλισμός σημαίνει: Καθαρός ψυχικός αυτοματισμός με τον οποίο επιδιώκει κανείς να εκφράσει είτε προφορικά είτε με οποιοδήποτε τρόπο την πραγματική διαδικασία της σκέψης. Υπαγόρευση της σκέψης χωρίς κανένα έλεγχο της λογικής, ανεξάρτητη από κάθε αισθητική ή ηθική εκκίνηση”.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου της η δρ Κοψιδά-Βρεττού με το μαγικό ραβδί της επαγωγικής μεθόδου ανάγει το όλο στο ένα, παραλληλίζοντας το σουρρεαλιστικό δόγμα και τις εκφράσεις του με το ποιητικό και φιλοσοφικό έργο του δικού μας αντιήρωα Κώστα Ντε Βαλαμώντε. Τρυφερά και ποιητικά μαζί, με την αγαπητική προσέγγιση μιας αισθαντικής πέννας, η καταξιωμένη φιλόλογος παίρνει σταλαματιά -σταλαματιά τους παράλογους λόγους του υποκειμένου της και τους τοποθετεί δίπλα στις υπερλογικές παραβίαση, μέσα στην πικρή φαντασίωση της ομαδικότητας

της, που σαν κακομαθημένα παιδιά κλώστησαν με μαγία τη συμβατική δημιουργία. Ταυτόχρονα παρατίθενται αυτούσια τα έργα του Βαλαμώντε τόσο σε επίπεδο φιλοσοφικών τοποθετήσεων, ποιητικών εκφράσεων όσο και εικαστικών δημιουργιών.

Βέβαια, η αντίστιξη ανάμεσα στους ηγέτες του σουρρεαλιστικού κινήματος και το λαϊκό σουρρεαλιστή Βαλαμώντε είναι φανερή και δεν επιδέχεται προσωπικές ερμηνείες. Οι πρώτοι, αβλήντοι με τη συνέργεια στα συνήθη δράματα, από αλαζονεία αν το θες, χτυπούν τη γροθιά στο μαχαίρι της πελατημένης. Ο δεύτερος επιστρατεύει την παρα-λογική επένδυση της δημιουργίας του από αδυναμία να εκφραστεί στη συμβατική ανθρώπινη γλώσσα αλλά και από εξηπάδα να ενταχθεί σε ένα κίνημα άγνωστο εν πολλοίς στη μικρή Λευκάδα ή ακόμη και στη μεταπολεμική Ελλάδα.

Κλείνοντας θα προσπαθήσω να σταθώ στο τρίτο μέρος του βιβλίου, όπου παρατίθενται προσωπικές αποτιμήσεις Λευκαδίων λογίων και καλλιτεχνών, που συχνωστίστηκαν με τον Κώστα Ντε Βαλαμώντε και έζησαν με πάθος τις λαμπρές εποχές των διαλέξεων στον Απόλλωνα και το Πάνθεον. Από όλες τις προσεγγίσεις (που είναι πολλές και διαφορετικά ενδιαφερόουσες) κρητάς τις διαχρονικές τοποθετήσεις του δικηγόρου Τάκη Μαμαλούκα, ο οποίος μέσα από τα κατά καιρούς γραφόμενά του στην εφημερίδα Λευκάς αναδεικνύει την πολυσχιδή προσωπικότητα του λαϊκού αντιήρωα όχι με ειρωνεία ή καταφρόνηση αλλά με ένα είδος θαυμασμού προς τον ίδιο και με τόνο επίπληξης προς τους Λευκαδίους. Σημειώνω από χρονογράφημά του: “Μήπως πήρατε καμιά φορά στα σοβαρά αυτό το ηρωικό πέταγμα αυτού του αϊτού χωρίς φτερά, την ανάβαση στα Ιμαλάια της φαντασίας του άνευ θραύνη πωρητή, το υπεράνθρωπο τίναγμα προς το άγνωστο, με μόνη δύναμη τη δίνα της φυγής από τα καλυβοφύρια και τις μετζεσόλες;”.

Είναι βέβαιο, πως ο Κώστας Ντε Βαλαμώντες έζησε τη μοναξιά της ιδιαιτερότητάς του στη μικρή Λευκάδα, κοινωνικοποιούμενος κατά το δοκούν και απόλυτα επιλεκτικά όταν και όπως εκείνος επιθυμούσε. Πάντως, εύρισκε την ώρα και την πολιτέλεια να δακτυλοδεικνύει τις αδυναμίες των συμβιβασμένων μέσα από τα δράματα, την εικαστική δημιουργία και τις παρα-λογικές τοποθετήσεις του.

Τελικά, τούτο το βιβλίο της δρος Βιβής Κοψιδά-Βρεττού δεν επιχειρεί την ωραιοποίηση ενός αντιήρωα ούτε την πρωποποίηση ενός γραφικού παρανοϊκού. Όπως η ίδια γράφει: “Η μοναχική παράσταση, μέσα στην πικρή φαντασίωση της ομαδικότητας

και την τελεολογία της συνειδητής κίνησης, μια δραματική κωμωδία, σε όλη τη χειμαρρώδη διάρκειά της, αντιστρέφει τη γνώριμη γλώσσα μιας επαρχιακής πόλης και ανατρέπει τον κατοίκων της τη βεβαιότητα για τις απόλυτες γραμμές ανάμεσα στην κωμωδία και την τραγωδία της αυτογνωσίας τους, αποκαλύπτοντας την ισχύ της επανάστασης στον πιο ανορθόδοξο ορθολογισμό. Για να μπορούμε να πούμε όπως ο Ιονέσκο ότι για το πνεύμα του “τίποτε δεν μπορεί να ληφθεί απόλυτα στα σοβαρά ούτε απόλυτα στ’ αστεία”.

Ποια είναι

Η Παρασκευή Κοψιδά γεννήθηκε στη Λευκάδα, όπου τελείωσε το Γυμνάσιο. Σπούδασε με υποτροφία του ΙΚΥ στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ως υπότροφος του ΙΚΥ εκπόνησε διδακτορική διατριβή στην Κοινωνική Λαογραφία με θέμα: Η εγκληματικότητα στην πόλη και την ύπαιθρο Λευκάδα (1900-1940). Το 1993 αναγορεύτηκε διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών (Παιδαγωγικό Τμήμα) με βαθμό «άριστα», ενώ το έργο της χαρακτηρίστηκε «αποφασιστική συμβολή στη σπουδή και την έρευνα της αποκλίνοσας εγκληματικής συμπεριφοράς». Έχει εκδώσει τα βιβλία: «Θέματα σύγχρονου προβληματισμού» (εκδ. Καστανιώτη 1988), «Το έγκλημα και οι κοινωνικοί του προσδιορισμοί» (εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998), «Στο άσρητο υφάδι της ζωής τους: Άγγελος Σικελιανός - Άννα Άγγελου Σικελιανού» (εκδ. Γρηγόρη 2002), «Λευκάδιος Χερν», «Η λαογραφία της σπογγής - Σμιλευνόντας το αρχέτυπο της μάνας» (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λευκαδίων 2004), «Δημιήτριος Γολέμης (1875-1941) - Η περιπέτεια του θαυμαστού» (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λευκαδίων 2004), «50 χρόνια Γιωρτζές Λόγου και Τέχνης στη Λευκάδα» (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λευκαδίων 2005).

Σημαντική είναι η συμβολή της στην κοινωνική έρευνα και τη φιλολογική επιστήμη. Έχει λάβει μέρος σε διεθνή και πανελλήνια συνέδρια. Εργασίες της έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων, επιστημονικές επιτηρίδες. Συνεργάζεται με τον εκδοτικό οίκο «Γρηγόρη» ως διευθύντρια της σειράς «Η Ελληνική Σκέψη της Διασποράς». Επιμελήθηκε την έκδοση του πρώτου μεταφρασμένου στα ελληνικά βιβλίου της σειράς: «Κωνσταντίνου Σάντα, Πώς βλέπω μια ταινία - Σπουδή στην τέχνη του Κινηματογράφου» (εκδ. Γρηγόρη, 2007). Είναι Σύμβουλος Φιλολόγων του Νομού Λευκάδας.

«ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ»

ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΓΚΙΜΟΣΟΥΛΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Το φάντασμα ενός άγνωστου άντρα, εγκλωβισμένου μεταξύ αυτού και του άλλου κόσμου, εμφανίζεται σ' έναν περιπλανώμενο ταξιδιώτη. Του ζητά να βοηθήσει τη γυναίκα του να ξεπεράσει το θάνατό του, ώστε εκείνος να περάσει στην άλλη πλευρά.

Πώς βοηθά κάποιον να συνεχίσει να ζει; Πώς βοηθά κάποιον να πεθάνει λιγότερο; Ο ταξιδιώτης, η Περεφόνη και το φάντασμα του άντρα της, ζωντανο-νεκροί ο καθένας στον κόσμο του, θα διεδικήσουν την ελευθερία τους. Απρωστάετοι τόσο από τον έρωτα όσο και από το θάνατο, θα ξεκλειδώσουν το μυαλό, το σώμα και την ψυχή του άλλου, σε μια σχέση αφοσίωσης όπου κάθε λέξη, κάθε πράξη, κάθε σιωπή ή επαφή βουτά τόσο στη λογική όσο και στο παράλογο.

Μια παράτολμη, ενίοτε κομμοκοραγική, ιστορία για τα άπιαστα νερά της απώλειας, της μοναξιάς και της ελευθερίας.

«ΞΑΨΗ»

ΤΗΣ ΙΡΕΝ ΝΕΜΙΡΟΒΣΚΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Δεκαετία του τριάντα: Σ' ένα χωριουδάκι της Κεντρικής Γαλλίας, ένας ηλικιωμένος κύριος αναπολεί. Έχοντας ταξιδέψει πολύ στα νιάτα του, ο Σίλβιο ζει αποτραβηγμένος από τον κόσμο και παρατηρεί την ανθρώπινη κομωδία της επαρχίας, την ήμερη ζωή των χωρικών και πώς αυτή ξάφνου κλονίζεται από το θάνατο και τα ερωτικά πάθη.

Ο Φρανσουά και η Ελέν Εράρ, εξαδέλφια του Σίλβιο, διηγούνται στα παιδιά τους και στον ίδιο την πρώτη φευγαλέα συνάντησή τους, το γάμο της Ελέν μ' ένα γέρο και πλούσιο συμβολαιογράφο, τη χρειά της και το ξαναμξιμό τους έπειτα από μια μακρόχρονη αναμονή. Όταν η κόρη τους, η Κολέτ, παντρεύεται τον Ζαν Ντορέν, όλα δείχνουν ότι ο δρόμος μιας ήρεμης ευτυχίας ανοίγει μπροστά της. Αίγιους μήνες αργότερα, όμως, θα έλθει το χτύπημα της μοίρας. Ο Ζαν ντι-

Βιβλιοπαρουσίαση

Επιμέλεια: Ειρήνη Μπέλλα

γεται και η κλασματική γαλήνη αυτού του επαρχιακού κύκλου ανθρώπων διασαλεύεται. Τα βαριά μυστικά που συνδέουν, παρά τη θέλησή τους, τους πρωταγωνιστές αυτού του δράματος αρχίζουν να αναδύονται το ένα μετά το άλλο στην αφήγηση του Σίλβιο, μέχρι την ύστατη και συνταρακτική αποκάλυψη...

Με την πλοκή να τοποθετείται στο ίδιο χωριό όπου η Ιρέν Νεμιρόβσκυ έγραψε τη «Γαλλική σουίτα», αυτό το οικουμενικό δράμα που εξελίσσεται σαν αυτονομική έρευνα αφηγείται την καταγιά των ενστικτών στο κλειστό κύκλωμα μιας κοινωνίας όπου όλα παραείναι ομαλά για να είναι αληθινά.

«ΕΥΑ»

ΤΗΣ ΕΡΣΗΣ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Φεύγοντας από το χριστουγεννιάτικο πάρτι, σ' ένα μπαρ της Αθήνας, μια γιορτή χωρίς χαρά, η Εύα περιπλανιέται στο κέντρο της πόλης, που μοιάζει με ερειπωμένο σκηνικό. Αστυνομικοί που περιπολούν, αδέσποτα σκυλιά, άστεγοι, η φιλική πόρνη, η αλλόκοτη παρέα των παράλληλων μονολόγων σ' ένα δωμάτιο κακόφημου ξενοδοχείου, όλα αυτά περνούν καλειδοσκοπικά μπροστά στα μάτια της ηρωίδας. Σ' αυτό το μοναχικό νυχτερινό ταξίδι, οι κατακερματισμένες εικόνες, οι μονόλογοι χωρίς αποδέκτες, ένας ανεκπλήρωτος έρωτας-υποκατάστατο, οι φθαρμένες σχέσεις και φιλίες πλέκουν γύρω της τον ιστό της φυλακής της.

Όταν ξημερώσει και τελειώσουν όλα, η Εύα δεν θα έχει πια καμιά δικαιολογία για να παραμείνει άπρακτη – θα πρέπει να αντιμετωπίσει δραστικά το τίποτα που την περιβάλλει.

Σ' αυτό το γαϊτανάκι των συναντήσεων, η Έρση Σωτηροπούλου, με την αδυσώπητη

ειρωνεία της και τον ιδιότυπο λυρισμό της, διασχίζει τους καθρέφτες του σύγχρονου κόσμου και σκηνοθετεί τις αβειβιαότητες της ανθρώπινης ύπαρξης. Μια *tour-de-force* αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο της βραβευμένης συγγραφέως.

«ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ»

ΤΗΣ ΒΟΥΓΑΣ ΜΑΣΤΟΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Ήταν κάποτε «μια μακριά αλυσίδα γυναικών, της οποίας κανείς δεν ήξερε πότε είχε ξεκινήσει ο πρώτος κρίκος ή ποια ήταν αυτή που είχε κληρωθεί πρώτη αλλιώτικη. Κι αν τύχαινε ο θάνατος να κόψει τούτη την αλυσίδα, μια καινούρια ξεκινούσε την ίδια στιγμή κάπου αλλού στον κόσμο, πάλι με μια πρωτοκόρη που είχε το γνώρισμα και που αναλάμβανε να γίνει ο μέντορας αυτής της παράξενης φύτρας». Και κάθε τέτοια πρωτοκόρη είχε μάτια άορατα σ' όλο της το κορμί κι έβλεπε τη ματιά απ' όπου κι αν ερχόταν, μύριζε τους ανθρώπους από μακριά – «ιδικά τους άντρες», ερωτευόταν, χωρίς κοινωνικές αναστολές, έναν μόνο άντρα στη ζωή της και μπορούσε να επικοινωνεί μαζί του από μακριά με όνειρα ζωντανά... Άσπου μια μέρα μαζί με μια τέτοια πρωτοκόρη γεννήθηκε κι ένας διδυμος αδελφός...

«ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΜΕΡΑ –

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»

ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΛΥΔΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η μελέτη της αναπληρώτριας καθηγήτριας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Άννας Λυδάκη αντιμετωπίζει τον κινηματογράφο μέσα από το πρίσμα των κοινωνικών επι-

στημών. Μελετά το φιλμ «ως ένα ανθρωπινό προϊόν, ένα πολιτισμικό προϊόν, το οποίο έχει μεγάλη ανταπόκριση στο μαζικό κοινό και μπορεί να αποτελέσει τεκμήριο και μέσο διερεύνησης της κοινωνικής πραγματικότητας», όπως αναφέρει η συγγραφέας.

Εκείνο που καθιστά μια κινηματογραφική ταινία ντοκουμέντο, σύμφωνα με τη συγγραφέα, είναι το γεγονός ότι σε κάθε περίπτωση ο λόγος του δημιουργού –ακόμη και ο φαντασιακός– ριζώνει στην πραγματικότητα και στις συγκεκριμένες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες ζωής που αυτές εκφράζονται μέσα από το έργο του.

Η παιδική ηλικία, μια πόλη που αναγκάζεται να απεχθωθεί τον πανόχαιο χιτώνα της, ο ξένος που δεν έχει πού την κεφαλήν κλίνει, η νοσταλγία του γενέθλιου τόπου αναπαριστώνται κινηματογραφικά παρουσιάζοντας συγχρόνως εικόνες του κόσμου εντός του οποίου υπάρχουμε, θέτοντας ερωτήματα και προκαλώντας σκέψεις, συλλογισμούς και αναλογισμούς. Το βιβλίο κείται επικεντρωμένο στο κινηματογραφικό φιλμ θεωρώντας το τεκμήριο και σημαντική πηγή αντίληψης δεδομένων σε μια κοινωνική έρευνα. Αναλύονται και ερμηνεύονται σχετικές ταινίες από τη μεριά των κοινωνικών επιστημών με την πεποίθηση πως η φιλική αφήγηση αποτελεί ένα μέσο διεόδουσης στην κοινωνική πραγματικότητα και στις αθέατες πλευρές της και, σε τελική ανάλυση, και στον ίδιο μας το εαυτό.

Ως παραδείγματα χρήσης της κινηματογραφικής εικόνας στη μελέτη της κοινωνικής πραγματικότητας επελέγησαν οι εξής ταινίες: «Το δέντρο που πληγώναμε» του Δήμου Αβδελιώδη (1986), «Αγέλαστος πέτρα» του Φίλιππου Κουτσαράκη (2000), «Ο δρόμος προς τη Δύση» του Κυριάκου Κατζουράκη (2003) και «Η Νοσταλγός» της Ελένης Αλεξανδράκη (2004).

